

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru strelnătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archiducesane Sibiu, strada Măcelarilor 47.
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 20.
Epistole nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rēdul cu litere garmond — și timbru de 30 cr.
pentru fie-care publicare.

Biserica gr. or. și diariul „Kolozsvar.”

II.

După ce cred a fi restabilit adevărul în ce privește spiritul ce domnesce în viața bisericii noastre gr. ortodoxe, este o necesitate naturală, ca să reluăm firul istoric slevat de diariul „Kolozsvar” față cu rolul ce și l arogă episcopii români de religiunea noastră ca conducători politici, și se vedem și aci, că episcopii români nu au fost decât nisce esecutori ai voinții poporului.

Episcopul Adamoviciu nu singur el, ca episcop a venit la idea de a cere drepturi pentru poporul român și biserica sa, ci el a subscris numai voința și dorința poporului incredințat conducerei sale, — pentru-că pe timpurile acele alți bărbați inteligenți nu prea aveam, ear episcopii din Blaș tocmai atunci se aflau strimtorați de iesuiți, cari nu erau români și nici nu le zăcea la inimă înaintarea poporului român, ci din contră doriau punerea libertății lui în cătuși pe veacuri, ca nici odată să nu se încălțiască de rațele binefăcătoare ale culturai și ale desteptărei.

Aici află deslegare enigma, că cum vine de cere un episcop de religiunea gr. ortodoxă drepturi pentru poporul român, și încă un episcop care după dovedile istorice ce le avem, nici decât nu sta pre aceea treaptă de inteligență ca și episcopul gr. catolic din Blaș de atunci, dar carele nu putea să facă și ceară nimica din cauzele amintite. Nu fără cuvânt începe cărticica: „Documente istorice despre starea politică și ierarhică a românilor din Transilvania”, cu cuvintele: „Istoria în genere e o tragedie, istoria românilor în specie e o tragedie Kar' εξοχή” și autorul acelor documente, publicate în Viena la 1850, a știut foarte bine de păteniile lui Samuil Klein și a altor bărbați, cari au lucrat pentru ridicarea poporului român.

Dacă pe urmele lui Adamoviciu a purces episcopul Moga, care, ca român din Transilvania, cunoascea mai bine ca antecesorele seu pāsurile și suferințele poporului din care a eșit, este esplicabil și de tot natural, pentru-că nu noi o dicem, lāsăm să vorbească grof Teleki Domokos care dice: „az elnyomatás mely alatt a miveletlen néptömeg folytonosan tartatott”, — ce pe românește sună: „asuprirea, în carea a fost ținut în continuu acest popor”, — și scim cu toții ce va să dică a aprinde pasiunile și a le da nutriment, și scim eară, că ce fapte creștinesci și morali pot se isvorească din actele urei și a le rēsbunerei.

Este greșită, foarte greșită aserțiunea, că episcopii români de confesiunea ortodoxă, se imbuldesc de a fi conducători politici, și mai greșit e, când se susține, că ei prin ținuta lor ar fi stērnit în masele poporului dorințe estravagante, necompatibile cu doctrinele de stat și cu dreptul public unguresc, ci din contră ar fi fost și ar fi o fericire, dacă poporul român și inteligența ar secunda pe arhierii lor în politică și acum, ca și înainte de 1867, căci poate în atare cas multe erau să nu vadă lumina dīlei, de multe rele am fi scăpat și multe divergințe escate mai târziu erau înădușite, și la acea sta arhierii români nu poartă vina, ci poartă vina aceia, cari nu le dau mână de ajutoriu, ca poporul se fie incredințat, că pe vocea arhierilor se pună pondul cuvenit și că ei, când lucră pentru popor, lucră totodată de a da statului cetățeni luminați, pacinici, oameni de ordine, vorbească ei ce limbă vor vorbi.

Luarea preste picior a arhierilor este o procedere foarte greșită, — și greșit este tot cuvintele, ce se referesce la cele scrise de episcopul și mai târziu metropolitul Șaguna!

Se dice în citatul diar, că episcopul Șaguna la începutul activității sale a stat pe bazele constituționalismului maghiar, și mai pe urmă a abandonat acele baze, s'a pus în serviciul camerei din Viena și a iscodit după 1867 doctrine: că dualismul e un „larifari” de ađi pe mână, și că acele doctrine s'ar fi lățit, divulgat la preoțimea română! Nimica adevărat din toate aceste.

Șaguna era bărbat de incredere al Coroanei și el nu a venit cu Coroana nici când în conflict, nici nu putea să vină, pentru-că aceasta ar fi fost contra voinții poporului.

El a luat parte și la adunarea națională din Blaș, și dacă, ca spirit mai luminat, ca orator celebru și ca om inzestrat cu eminente calități a pus în umbră pe episcopul Leményi, la aceasta nu poartă vină biserica română ortodoxă, ci tocmai a fost o fericire pentru ea, că a avut în fruntea ei în timpuri așa de furtunoase un atare bărbat.

A provocat el spiritele la aceea adunare?

Tocmai din contră, a mulțămit pe cei nemulțămii și i a asigurat, că soartea lor se va schimba în spre bine și dacă aceea adunare a decurs cu demnitate impunătoare, și autorității lui este de a se atribui în mare parte.

Este însă Șaguna sau poporul român de vină de cele întēplate mai târziu?

Nici decât.

Poporul român e dinastic, și conducătorii lui nu pot fi altmintrea, și dacă mai târziu aflăm pe Șaguna la Olmütz, tot așa de bine îl aflăm în 1868 la Budapesta, la actul de încoronare al regelui, când adecă națiunea maghiară s'a împăcat cu regele ei, îl aflăm, ce e drept nu în persoană, dar prin oamenii sei, la conferința din Mercurea, ținută în 7 și 8 Martiu 1869, pledând pentru de a se recunoasce, ca un fapt complinit, cele decretate prin dualism, și că pe acele baze să se pună poporul român și pe acele să continue opera desvoltărei naționale.

Că vederile metropolitului Șaguna și ale oamenilor lui n'au cuprins teren destul, biserica noastră nu e de vină, fapt e, că a triumfat vederile dlor: Dr. Raț, Aron Demsușan, I. M. Moldovan și Acseste Severu, cari nu erau și nu sunt de religiunea gr. ortodoxă, dar pentru aceea domni dela „Kolozsvar” nu l fac responsabil pe metropolitul Șuluț, nici pe biserica gr. cat., ci tot pe biserica gr. or., ca și când ea și prin ea s'ar fi adus concluse de abstenență politică, inaugurată mai târziu de români.

În politică deci românii nu au fost și nu vor fi în veci împărțiți după confesiuni.

Tot așa de tendențios lucru este a considera și a numi „Tribuna” de organ al bisericii noastre, când este știut, cum a fost servite interesele biserice gr. ortodoxe în coloanele diariului „Tribuna”, ai cărei redactori dela înființarea ei până ađi sunt și au fost tot de confesiunea gr. cat.

Este deci o mistificare, când biserica gr. ort. se identifică cu „Tribuna.”

Că unii din bărbații, cari au stat mai aproape de Șaguna, au abandonat stindardul, sub care au luptat atâta timp, ear nu e vina biserice gr. or. și și mai puțin poate fi contribuit la aceasta ținuta sucesorului seu pe scaunul metropolitan, carele, ca născut și crescut în Ungaria proprie, a aflat aici stări de lucruri și factori, de cari trebuia se țină încâtva cont cu cugetul, că acei factori nu vor deveni infideli programei lor și principiilor, pentru cari s'au luptat în presă și în adunări până la 1881, când au capitulat, ca se meargă „durch dick und dünn” cu antagonistii lor de odinioară, cu cei-ce i-au combătut cu atâta vehemență și le au zădărnicit chiar și multe planuri, pe cari le au conceput, fără să le și poată realiza, spre a se putea numi cu drept aderenți ai lui Șaguna.

Pre bazele aflate aici, pe bazele legali a lucrat și lucră ađi actualul cap al biserice ortodoxe, și numai istoria își va da imparțial verdictul seu, dacă episcopii români și în genere clerul român, care ține la condita politică a arhierilor sei, este bună ori rea

FOIȚA.

Documente pentru limbă și istoria.

Diariu despre consiliul imperial înmulțit din anul 1860 de episcopul Andreiu bar. de Șaguna.

(Urmare).

13. Joi, în 31/19 Maiu la 11 oare, s'a deschis consiliul imperial înmulțit prin archiducele Rainer, carele a ținut o cuvântare foarte bine nimerită. Apoi a poftit același archiduce pe consilieri spre depunerea jurământului, ceea-ce a și urmat. Apoi președintele a împărțășit consiliului imperial, că Maiestatea Sa a denumit de vice-președinți ai consiliului pe d-nul Szögenyi și pe contele Nostetz. După aceasta a provocat pe adunare, de a alege doi membri din partea sa, cari să verifice protocolul ședințelor, ce să se adopteze fidel după decurgerea desbaterilor.

Episcopul Strossmaier din Slavonia observă, că bine ar fi a amâna votarea, căci membrii consiliului imperial nu se cunosc încă; însă aceasta nu s'au primit.

Și așa s'a votat prin țedule, și a proclamat președintele pe comitele Ausberg și Anton Ceceni de verificători, ca pe unii, cari au căpătat pluralitatea voturilor, ear din partea guvernului s'a denumit la verificare contele Mercandin și baron Heingerger. După acestea s'a sculat contele Aponyi

cerând voia de a putē împărțăși presidiului și consiliului unele, care i zac la inimă și așa a vorbit următoarele: „El n'are un mandat despre aceea, cum are a se purta la acest consiliu imperial, totuși dice, că el ca comembru al acestui consiliu este pe un teren, carele nu corēspunde constituției Ungariei, însă a primit chemarea împărătească din evlaviă, dară rămâne credincios constituției unguresci, și pe cât la acest consiliu, cu atât mai mult la dieta țerei unguresci, va apăra interesele Ungariei ș. c. După contele Aponyi a vorbit contele Andrásy tot în înțelesul acesta, în care și contele Aponyi vorbise.

14. Vineri, în 1 Iunie, au fost toți comisarii imperiali dela consiliul imperial înmulțit spre a aduce omagiul lor Maiestății Sale, cu care privilegiu Maiestatea Sa de pe tron a ținut o cuvântare foarte energică, dicēnd, că va să susțină egala îndreptățire a popoarelor sale. Tot în ziua pomenită am vrut să fac devoțiunea mea archiducilor Wilhelm și Leopold, dar nu i-am găsit acasă. Astăzi am căpătat înștiințare dela contele Reichshail, că Înălția Sa archiducele Franz Carl mâne la un cias me primesece bucuros.

15. Sâmbătă, în 2 Iunie (21 Maiu), m'am înfășoșat archiducelui Franz Carl, carele prea frumos mi-a cuvântat. — În ziua de astăzi s'a publicat în „Wiener Zeitung” Nr. 131 dto 1 Iunie 1860 cuvântarea Maiestății Sale împēratului cătră consiliul imperial înmulțit, precum și cuvântarea archidu-

celui Rainer, ca președintelui consiliului acestui; încă și descoperirea contelui Aponyi s'a publicat prin carea el mai deaproape defige poziția sa față cu consiliul imperial înmulțit. Publicarea acestei descoperiri a contelui Aponyi numai de cât m'a adus pe mine la aceea convingere, că națiunea română, înțelegēnd cuprinsul acestei descoperiri a lui Aponyi, va pofti să scie, că răspuns-au ceva bărbații ei la aceea sau ba? pentru aceea m'am hotărît numai decât, ca Lunia, în cea mai de aproape ședință să me descoper și eu despre poziția mea ca român, față cu acest consiliu imperial înmulțit; — acest cuget al meu l'am împărțășit și dlui Andreiu Mocionyi și deputaților din Croația și Voivodovina, ca și ei să facă din partele o asemenea descoperire pentru apărarea egalei îndreptățiri a națiilor.

Încă m'am consultat și cu baronul Siokcevic, gubernatoriul Banatului și al Voivodovinei, carele în toate s'a învoit cu mine și s'a făgăduit, că va merge și el la președintele consiliului imperial înmulțit și pe la ministri, ca să spriginească gândul acelora, cari vreau în ședința viitoare să se descopere despre pozițiunea lor; deci lucrul acesta devenind în cunoștința acum dīșilor bărbați, a făcut senzație mare și s'a referat și Maiestății Sale, dicēndu-ne noauē, cari vrem să ne descoperim în fiitoarea ședință, că mâne, Duminecă, ni se va da răspuns despre toate.

(Va urma.)

numai aceasta va justifica odată, că arhieriei români au fost și sunt la culmea misiunii lor, când propagă pacea între cetățeni și când și dau mare silință, ca ori ce conflict cu potestatea statului să se aplaneze, respective să se impedeze, spre binele tuturor cei ce iubesc pacea mai pe sus de toate.

Un deputat congresual.

Revista politică.

Obiectul de predilecție, cu care se ocupă presa din monarchia noastră, — după comentarea vorbirilor și răspunsurilor de anul nou ale potentanților — îl formează de present ordonanța dlui ministru de instrucție Albin Csáky, privitoare la învățarea în mai mare măsură a limbei germane în gimnaziile. Diarele, atât cele din Ungaria cât și cele din Austria, scriu din incidentul acesta articuli lungi în cari unele par mai vehemente, ear altele mai domoale. Ca în totdeauna, așa și acum presa națională maghiară prin emiterea acestui circulariu s'a simțit chemată a-l scărmana și a-l ecsegesita, a-și face observațiunile sale. Unele diare mai șoviniștice maghiare scriu articuli alarmători, ear altele, cari privesc lucrul din un punct de vedere mai înalt de stat își fac reflecșiunile lor în un mod mai puțin preocupat. Dar și unele și altele în cele din urmă ajung la concluziunea, deși mai mult latent, că bună a fost intențiunea ministrului, că numai o așa măsură preventivă poate feri tinerimea maghiară pe viitoriu de a nu fi silită, ca în loc de un an de serviciu militar, să facă doi, nefiind în stare a depune esamenul de oficer în limba germană.

Biserica sârbă din Ungaria s'a pus la grele încercări după moartea patriarhului Angyelic. Ședințele congresului sârbesc au fost sistate prin ordinul dlui ministru președinte, până când se va denumi un administrator patriarhal. Ansă la o așa măsură, după-cum scriu unele foi sârbe, a dat însuși ținuta reprezentanței congresului. Vicepreședintele acesteia a convocat o ședință pe ziua de 14 luni c. n. fără consensul episcopului Vasilian Petrovics. Diarele opoziționale sârbe critică aspru sistarea ședințelor congresului și pe guvern îl invinuesc, că a trecut preste marginele dreptului seu de ingerință și a vătămât autonomia bisericeii. Pe când astfel stau lucrurile la sârbii din Ungaria, cei din regat prin presa lor dau lumii să înțeleagă, că se simt fericiți. Succesele politice ale radicalilor, și înțelegerea lor cu regele, cetirea ucusului regal, prin care se dă expresiune bucuriei regelui pentru noua constituție și se agrățiază toți, căți au comis crima de Lesa-Majestate sau s'au opus dirigătoriilor sau au comis vr'un delict de presă; apoi mesagiul de tron, au dat nascere la un lung șir de festivități în capitala țării. Telegramele din Belgrad ne anunță, că de mult timp poporul sârbesc n'a avut zile așa mulțămitoare. Dovadă împodobirea capitalei prin arborarea de stindarde pe edificiile publice și cercetarea Scupcinei prin un public numeros și ales. Ansă la atâtea manifestări din partea radicalilor a dat și distincțiunea, ce regele o a făcut președintelui Scupcinei mari, Tauschanovics, prin aceea, că a conferit cu el mai mult timp în palat. Față de succesele atât de splendide ale radicalilor, cabinetul ministerial Mijatovics, e hotărât a demisiona îndată după trecerea sârbătorilor noastre. Noul cabinet se crede, că va fi sau un cabinet curat radical sau apoi un cabinet de coalițiune.

Boulanger și partizanii sei prin ținuta lor au pus întreagă Franca în o febrilă agitațiune. În zilele trecute popularul general a afișat o lungă proclamațiune cătră alegătorii din departamentul Seine. După diarul „France“ proclamațiunea sună: parlamentariștii au ruinat Franca; neliniștiți de sabia mea, mi-o răpiră și acum ei tremură de frică, că voiu fi ales. Ei me depărtară din ministeriu sub pretecestul, că eu voesc răboiul, și acum me invinuesc, că plănuesc dictatura. Boulanger le respinge toate acestea dela sine. El voesc, ca Franca să fie o republică dreaptă și onorabilă. Să i se arate lui Boulanger un singur act, prin care el să nu-și fi arătat republicanismul. Proclamațiunea se încheie cu: „Vive la republique“! Manifestul lui Boulanger, după-cum scriu unele diare franceze, a făcut o bună impresiune atât în cercurile bonapartistice, cât și în o parte a royalștilor.

Un adevărat pom de Crăciun.

Orăștie, în 23 Decembre v.

Astăzi s'a săvârșit în edificiul scoalelor noastre capitale gr. or. un act solemn, care va rămânea deapaururea întipărit în inimile poporului nostru din Orăștie, astăzi adevărat s'au împărțit între elevii și elevele sârce ale scoalelor noastre vestminte și încălțăminte și alte daruri, cari s'au procurat în urma unei colecte întreprinse din partea doamnelor: A u-

relia Vlad și Roza Lazaroin, și a dlui învățătoriu dirigent G. Joandrea. Din generositatea inteligenței noastre române, a oficerimei ces. reg. și a altor particulari străini*) s'au colectat în vestminte și în bani suma de 52 fl. fl. Cu banii colectați s'au cumpărat vestminte și încălțăminte și alte daruri, cari s'au împărțit între 24 elevi și 32 de eleve după un plan bine combinat.

Împărțirea s'a făcut cu o ceremonie corăspunătoare simțului de marinositate a acelora, cari s'au adus aminte de soartea cea vitregă a acelor părinți, cari din lipsă și sărăcie nu au fost în stare a surprinde pe elevii și elevele lor cu obicinuitele daruri de Crăciun.

La 3 oare d. a. corpul învățătoresc (dl director G. Joandrea, inv. C. Baicu și I. Branga, doamna învățătoresă de lucru Aurelia Vlad) dimpreună cu elevii, elevele scoalelor și a părinților acestora asteptau în sala cea spațioasă a scoalelor cu neastempăr sosirea solemnului moment, în care avea să se facă împărțirea darurilor de Crăciun. Sosind dl presid. al comitetului parochial Dr. I. Mihu și alți onorațiori, actul solemn s'a început prin o cuvântare ocazională potrivită, rostită de dl învățătoriu dirigent G. Joandrea. Cuvântul ocazional și a luat drept motto cuvintele Mântuitorului nostru: „Lăsați pruncii să vină la mine, că unora ca acestora „este împărăția ceriului“, — și-a dezvoltat pe aceasta basă datorințele, ce le are omul cătră deaproapele seu și în deosebi solidaritatea oamenilor între sine, când e vorba de interesele cele mari ale dezvoltării creștinesci și culturale, a indemnă pe elevi și pe eleve să se poarte și să învețe bine și să se arete demni de iubirea și îngrijirea, cu care sunt datori binefăcătorilor lor, și după aceea a arătat scopul solemnității de aci: împărțirea darurilor de Crăciun.

Acest cuvânt a făcut o adencă impresiune asupra părinților și elevilor. Bucuria lor a ajuns la culme, când se efectuă împărțirea, și mai cu seamă părinții nu sciau, cum să-și exprime mulțăminta lor cătră acei generosi bărbați, cari le-au pregătit o astfel de bucurie pe s. sârbători.

Împărțirea de vestminte la elevii și elevele sârce s'a făcut în modul arătat pentru prima dată la scoalele noastre din Orăștie. Acest act va avea rezultatele cele mai bune pentru moralitatea și simțul de caritate al poporului nostru, se vor indemnă adevărat în viitoriu și alții a sucurge celor miseri într'ajutoriu, și în deosebi elevii și elevele vor vedea în acest act de binefacere un stimul puternic pentru a progresa în învățatură, purtare bună și iubire cătră părinții resp. binefăcătorii lor.

Acei, ce au luat inițiativa la acest act de adevărată iubire creștinească și acei, ce au contribuit obolul lor și au pregătit înșiși nise sârbători ferice, căci au satisfacțiunea de a fi ajutat în sensul evangheliei pe acei ce au avut lipsă de asemenea ajutoriu. Recunoștința li se va păstra nu numai prin fapta cea bună, care-și are răsplată în sine însăși, ci și prin amintirea, ce li-o vor conserva acei, ce au beneficiat de generositatea lor. X.

Correspondențe particulare

ale „Telegrafului Român.“

Mateiaș, în 23 Decembre, 1888. Domnule redactor! Un act trist s'a săvârșit Marți în 20 l. c. în comuna noastră Mateiaș. În aceasta zi, după o viață de 34 ani, din cari 9 în fericita căsătorie, s'a petrecut la groapă trupul rece al învățătorului nostru **Ioan Popescu**, care în ultimii ani a fost espus durerilor unui morb greu.

O pierdere aceasta cu atât mai simțită, cu cât purtarea densusului în tot timpul și cu toată ocaziunea, atât în cea ce-l privia ca soț, ca tată de familie, ca membru în reprezentanța comunală, — unde i s'a fost încredințat prea multe afaceri grele — și mai pe sus de toate în cea ce l privea ca învățătoriu a servit de model.

Și astăzi, când privești starea materială de tot neînsemnată a rămasei veduve cu patru orfani mitei, și se sfășie inima de durere și te întrebi: unde este springul și mângâierea rămașilor plugariului, care cu plugul minții și al priceperii sale, în timp de 11 ani, a spart țelina, a rupt rădăcinile și a aruncat sămânță aleasă în inimile și în sufletele tinerei generațiuni? Au rămas bieții cu speranța numai în Dzeu, deoarece ce nici de beneficiul regnicolar nu se pot bucura, fiind că nu se scie, din ce cauză comuna Mateiaș și învățătoriu de aici, nu au fost constrinși a plăti competiția la acel fond de pensiuine; și așa vor trebui să îndure și acești orfani soartea, care a îndurat-o tatăl lor, rămânând și acesta de părinți în etate abia de 4 ani, făcându-și studiul cu multe lacrimi, isvorite din lipsă de toate.

*) Numele dlor contribuenți a se vedea în „Mulțăminta publică“ — ce o reproducem la alt loc. Red.

Dacă va fi fost în comuna noastră, vr'un biet de om, care în defunctul să nu fi recunoscut pe bărbatul cu pricepere, cu simțăminte nobile și cu zel în toate afacerile, la cari era chemat, cred că Marți, când a vădut atâtea mulțime de străini, în frunte cu preoții și învățătorii, venind a da ultima onoare aceluia, care în viața sa stima pe toți și de toți era stimat, se va fi convins și acela despre demnitatea bărbatului pierdut.

Actul funebrel s'a săvârșit de șese preoți în frunte cu dl protopresbiter tractual, Nicolau D. Mircea, care în panegirica ținută, cu date concrete din viața învățătorului defunct, a dovedit, că acesta a corăspuns pe deplin grelei chemări, pentru care serviciu densusul nici pe de parte n'a fost plătit, și pentru aceea cu atâtea mai mare răsplată va avea dela părințele ceresc.

Credința, despre bunătatea dlui protopresbiter, ce-l caracterizează, prin conducerea acestui act și prin cuvintele cele pline de învățatură și de mângâiere, s'a întărit și mai tare cu aceasta ocaziune nu numai între fii tractului seu, dar și alți străini, ce se aflau la aceasta petrecere, nu aveau cuvinte de ajuns spre a i admira bunătatea și interesul de soartea celor rămași în jale.

O schiță de cuvântare a mai ținut la groapă în numele învățătorilor și amicilor defunctului și învățătoriu din Cohalm, dl Stroe, ear iertăciunile obicinuite și enararea cursului vieții defunctului s'a rostit de parochul local. Acestea am aflat de lipsă a le aduce la trista cunoștință publică, dar mai cu seamă a amicilor, — având de acestia mulți — precum, în numele veduvei, a mi esprima și mulțăminta stimăților domni preoți și învățători, cari au luat parte activă fără nici o plată, și cu un cuvânt tuturor, cari au ostenit și au dat ultima onoare răsplatului, petrecându-i trupul rece până la ușa mormântului.

Ioan Brotea,
paroch.

Varietăți.

* (Denumire.) Maj. Sa s'a îndurat preagrațios a denumi pe judele dela tribunalul din Brașov Alecsandru Onaciu, de jude la tabla c. r. din Murăș-Oșorheiu.

* Majestatea Sa regele României are de cuget a face o călătorie mai lungă prin străinătate, în deosebi însă prin Italia. În ziua de 16 l. c. n. Maj. Sa va sosi în Roma, unde va cerceta pe lângă notabilitățile din eterna cetate și monumentele de artă. Din Roma se va îndrepta spre Neapol. — Prințul Ferdinand de Hohenzollern, moștenitoriu tronului din România, s'a decis a se stabili definitiv în țară. Ca reședință s'ales Jașii. Decisiunea prințului a umplut de bucurie presa română, care califică pasul acesta ca cel mai bun de a întări dinastia Hohenzollern în țară. Într'altel se vorbesce, că prințul se va căsători cu princesa Henrieta din Belgia.

* Invitare. Comitetul arangiatoriu al balului Reuniunii femeilor române din Sibiu arangiază în preseara anului nou, 31 Decembre 1888 (12 Ianuaru 1889) în sala cea mică din „Gesellschaftshaus“ o petrecere cu joc, la carea se invită cu toată onoarea întreaga inteligență română din loc. Inceputul la 8 oare seara.

Pentru comitet
Dr. Russu.

* (Felicitare.) Eforia scoalelor gr. or. rom. din Brașov a felicitat după cum scrie „Foaia Diecesană“, prin președintele ei, dl N. Străvoiu, pe Preasânțitul episcop diecesan al Caransebeșului în 20 Decembre v. a. c. ca la a 80-a zi aniversară a nasterii sale, cu următoriu telegram: *Intemeietoriului scoalelor noastre, mult meritului episcop al Caransebeșului, aducem omagiile de recunoștință și felicitările noastre la al 80 lea an al vârstei sale. Intru mulți ani stăpâne. A mai primit Preasânția Sa dl episcop cu aceasta ocaziune și alte mai multe telegrame de felicitare.*

* (Têrgul de țară al Sibiiului) din earna aceasta a fost foarte slab cercetat, mai slab ca un têrg bun de săptămână. Causa se esplică între altele și prin împregiurarea, că el a coincis cu sârbătorile de Crăciun ale noastre. Cumpărătorii din afară au fost puțini, și neguțătorii se plâng, că n'au vândut nici atât, cât să-și poată acoperi spesele de transport. Atari pagube s'ar fi putut evita numai dacă têrgul s'ar fi amănat pe după sârbători, când puteau să fie cumpărătorii și românii din provinciă, și nu s'ar fi ținut têrgul în zile de sârbătoare așa mare. Puțina considerare a sârbătorilor noastre din partea străinilor, să răsbună de sine.

* Pentru studierea mai cu temei a limbei germane a adresat dl ministru de instrucție Csáky o ordonanță cătră toți directorii superiori dela gimnaziile din Ungaria, prin care le atrage atențiunea, ca limba germană să se propună în gimnaziile cu o mai mare intensitate și în mai mare măsură.

sură, de cum s'a făcut până acum. Motivul, care a îndemnat pe dl ministru a esmite acest cerculariu este de a se căuta între altele și în legea militară referitoare la voluntari, cari dacă nu pot depune esamenul de oficeri la armata comună în limba germană, au de a servi doi ani în loc de unul s. a. Presa magiară a întimpinat cu cuvinte domoale ordonanța ministerială, numai „Pesti Napló” și „Egyetértés”, consideră fapta ministrului ca mai puțin națională. Aceste diare se tem, nu cumva prin cultivarea limbei germane, să sufere desvoltarea limbei naționale. Ear presa germană din Austria nu află cuvinte de ajuns a lăuda menționata ordinațiune Neue fr. Presse scrie în privința aceasta un lung articol cu felii și felii de reflecțiuni, unde dăce, că numai un guvern tare și consciu de sine poate lua o așa măsură, și un așa guvern are Ungaria; aceasta o espëriem și acum, precum o am esperiat și de altădată. Dar nu tot așa stă lucrul la noi, exclamă numita foaie. La noi limba germană, deși de mai multe sute de ani, e limba statului, totuși nu e considerată cum ar trebui, cum este d. e. în Ungaria limba magiară. Cehii privesc limba germană în gimnasiile lor ca obiect de mâna a doua.

* (Portul preoților de mir din România.) I. P. S. metropolit primat al României, după cum scrie „Românul” va da un circular în privința regulării portului preoților de mir.

* (Anghina.) Din Chirpăr ni se scrie: Acest morb periculos a grasat într'un mod foarte periculos în anii trecuți în comunele: Ilimbav și Marpod (comitatul Sibiiului). Victimile ei au fost nu numai copii, dară și oameni mai în etate.

Din comunele acestea s'au lătit și peste comunele învecinate: Noerichiu, Chirpăr și Șomartin. De present grasează în mod foarte vehement în comuna Chirpăr, unde până acum a secerat numai vieți tinere, copii dela 6 ani în jos.

S'au luat toate măsurile, și anume cele mai severe, din partea oficiilor administrative pentru localizarea morbului. Timpul va dovedi, încât măsurile luate sunt suficiente, și încât morbul este dispus a se conforma acelora. Rēul este pentru toți locuitorii comunei foarte simțitoriu, căci pe când aceia în a căror familie s'au întemplat morți de anghină, sunt opriți pre câte 14 zile în case și curți, ceialalți trebuie să facă serviciul de păzitori la porțile lor, câte 4—6 oare continuu, în fie-care și sau noapte, în timpul acesta de eamnă.

* (Teatru diletanților români din Galați.) Tinerimea română din Galați a arangiat a doua zi de Crăciun o reprezentațiune teatrală impreunată cu joc, cu următoriu program: I Seara Matiei, operetă în un act de V. Alexandri; și II. Rusaliile, vodevil, earăși de V. Alexandri. Venitul curat e destinat pentru fondul scolariu din loc. Ofertele marinimoase se primesc cu mulțămintă.

* (Faptă bună.) Dl Nic. Bidu, comerciant în Brașov, a dăruit cu ocaziunea sêrbătorilor crăciunului 20 părechi cisme și 20 părechi ciorapi la tot atâta elevi sêraci și diligenți dela scoalele noastre confesionale din Brașov.

* (Căsarmă în Abrud.) Orașul Abrud a decis zidirea unei casarme militare; spesele pentru acest scop s'au preliminarat cu 201,600 fl. Pertractarea ofertelor e ficsate pe ziua de 18 Februuriu n. în cancelaria vicecomitelui.

* (Care mai de care.) Un membru din reprezentanța comitatului Pesta, Géza Cserényi din Félegyháza, a făcut propunerea, ca spre aducerea aminte a esistanței de 1000 de ani a națiunei magiare să se schimbe numele cetății Budapesta în *Arpád-vár*, ear al comitatului în *Arpádmegye*. Partea din urmă a propunerii, că adevărat comitatul de aci încolo să se numească *Arpádmegye* are toate prospectele de a reuși în adunarea comitatensă, căci reprezentanța o a primit.

* (Impregiurul pământului.) Un învățat frances a socotit, cât timp se recere pentru o călătorie în jurul pământului, și considerând diferitelor iuțeli a ajuns cu socoteala la următoriu rezultat: Unui om, care ar merge ziua și noaptea fără a odihni fi trebuesc 428 zile; trenului accelerat 40 zile; sunețului, la temperatura mijlocie, 32½ oare; unui glonț de tun dintr'un tun de câmp 21¼ oare; luminei mai bine de 1/10 secunde și electricității, provocată prin o sêrmă curat de aramă, ceva mai puțin de 1/10 secunde.

* (Ierusalimul.) Un diar, care se publică în Palestina scrie, că poporațiunea orașului Ierusalim cresce în un mod considerabil și periferia orașului se lărgesce din zi în zi în urma nouelor construcții. Aceasta cresce, atât a poporațiunei cât și a construcțiunilor, nu se datoresce de loc comericiului sau industriei locale. Sfântul oraș e situat în mijlocul munților sterpi și comericiul lui e nul, ear industria e cu totul tot necunoscută. Cu toate

acestea biserici nouă se construiesc, edificii se înalță, grădini se plantează și restaurațiunile ocupă deja acum o distanța ca de vr'o 4 kilometri impregiurul orașului. Ovreeii sunt mai cu seamă, cari construiesc zidiri. Dar aceste zidiri nu sunt uniforme, ci urite, într'un etagiu cu multe ferestri. Familia israilită Rothschild a ridicat în Ierusalim un nou spital. Rușii încă construiesc mult; ei au ridicat în timpul din urmă o nouă biserică, un edificiu pentru consulat și alte mai multe zidiri, mai cu seamă pentru peregrini. Turnul, ridicat de ruși pe muntele olivilor, e atât de înalt, că din vârful lui se poate vedea Marea moartă și Mediterană (?). Grecii și armenii deasemenea construiesc, dar nu pentru necesitățile spirituale, ci pentru scopuri practice. Edificiile lor sunt cafenele, prăvălii, cărciume. etc.

* (Scoalele turcești.) Cam puțin se scie de modul, cum sunt organizate scoalele turcesci. Dr. Herman Cohn, visitând câte-va scoli, scrie următoarele:

În moscheea Solimanieh, zidită de Soliman în 1550, e și locul de scoală. În sala de 61 metre înălțime și 32 m. lărgime stau la pământ 21 profesori, la distanța de 8—30 m. unul de altul, fie-care având în jur 20 și mai bine elevi. Toți predau cu voce tare și în același timp, învățând unul logica, altul araba, altul persana, altul Coranul, jurisprudența, teologia, etc. fără să se uite, dacă incomodează pe ceilalți. Mese nu sunt; elevii stau jos *turcesce*, sau chiar culcați pe pânțele, scriind pe file resfirate și puse pe genunchi. Cărțile sunt pe pământ. La 9 oare lecțiunile se termină, și toți elevii trec în *Médréséh* (internat), care e susținut prin fonduri private. Camerele de culcat și repetițiuni sunt mici, intunecoase, au numai câte 3 paturi, unde elevii stau și învață, biblioteca având-o atârnată într'un stelaj deasupra patului.

În Constantinopol numărul *Médréséh*-urilor se urcă la 300, și cele mai multe prepară teologi. În scoalele primare nu e o vîrstă anumită de urmat; copii stau jos; ear pe mēșutele, ce stau în jurul profesorului, se pun cărțile. Deși localurile nu sunt igienice, miopie nu e de loc și întrebuintarea ochelarilor e necunoscută. Curios e și salutul elevilor turci: când salută ei duc mâna dreaptă la gură apoi la frunte. Înțelesul acestui felii de salut e: iau marginea hainei, o duc la gură și o sărut, și apoi cuget la tine.

Bibliografie.

În tipografia Națională din Iași a apărut: „*Călătorii prin Țara românească*” de dșoara Elena Dida Todoriga Sevastos, premiată în anul trecut de Academia română pentru scrierea sa: *Nunta la romani*. Cartea aceasta are 183 de pagini, format octav și e scrisă în formă de epistole, adresate de prin diferitele unghiuri ale țării către o amică a autoarei: Electra Mortzum. În scrierea aceasta află cetitoriu, pe lângă o lectură plăcută, și un material bogat pentru de a cunoasce România din toate punctele de vedere.

— „*George Lazar*”, revistă pentru educațiune și instrucțiune, ce apare în Bêrlad, are pe luna Decembre următoriu sumariu:

V. Simionov: Diferitele încercări de clasificățiune a sciințelor;

C. Hamangiu: Mater dolorosa (poesie);

S. M. Haliță; Harbarisme pedagogice;

Gh. Ghibănescu: Crăciunul.

Literatura poporală: Poesii poporale, culesc de C. Negruțiu; descântece de Orbalț de P. S.; cucul și turturica. Notițe literare și științifice. Buletin pedagogic. Notițe bibliografice.

— „*Lumină pentru toți*”, revistă pedagogică, ce apare în Bucuresci de două ori pe lună. Director: Eniu Bâlțean, Calea Moșilor Nr. 138. Abonamentul pe an 12 lei. Cuprinsul Nrului 11 și 12, anul IV 1—30 Novembre 1888. Înlesniri pentru plata abonamentului, Direcția; Sciința la îndemâna tuturor sau viața omului și a animalelor. E. B.; Transformismul D. Ionescu; Anecdote populare, Th. D. Speranța; — Cestiuni pedagogice I. R.; — Dora D'Istria; — Conferințele învățătorilor din Suceava, Falticean; — Sciința pentru toți, după R. L.; — Studii asupra literaturii populare, Dobre Stefanescu; — Limba română, studiu critic de prof. Francois E. A. Buisson; — Țaranca română cea bună, după „Gazeta Săteanului”; — O carte pentru scoalele primare de orașe și de sate, de I. R., institutor de oraș. —

Mulțămintă publică.

Subscrisul director al scoalelor capitale gr. or. din Orăștie vin prin aceasta a aduce cea mai profundă mulțămintă publică tuturor acelor domni și doamne, cari au binevoit a contribui diferite daruri și bani pentru a se procura pe seama elevilor și elevelor sêrace vestminte. Domnii și

doamnele, cari au binevoit a pregăti dar de Crăciun pentru tinerimea scolară, sunt următorii:

Dr. I. Mihu adv. 3 fl., N. Dragomir căp. ces. reg. 3 fl., I. Nedelcu loc. sup. 3 fl., Dr. A. Tincu adv. 3 fl., doamna M. N. Vlad apotec. 2 fl., A. P. Barcian comptabil 2 fl., Zurzul loc. supr. 2 fl., O. B. 2 fl., doamna E. Al. Nemeș jude cerc. 1 fl. 50 cr., Cosgaria locot. 1 fl. 50 cr., Schüt, locot. sup. 1 fl. 50 cr., N. Popoviciu protopr. 1 fl., Maria I. Mihaiu propr. 1 fl., Victoria Dr. Erdelyi fl., Elia Ciugudean locot. 1 fl., I. Voicu locot. 1 fl., Fr. Mankesch locot. 1 fl., Miljanovich căp. 1 fl., d-na Fr. Goica maj. pens. 1 fl., L. Schull comerc. 1 fl., I. Bartsi comerc. 1 fl., I. Eisenburger cofet. 1 fl., I. F. Schelker comerc. 1 fl., I. Hart comerc. 1 fl., I. Marian 1 fl., Berger locot. 60 cr., d-na Anna G. Banciu, căpit. p. 60 cr., Elisabeta Cristea, croit. 80 cr., H. P. 60 cr., H. Klemm, locot. 50 cr., Cam. Hubrich, locot. 50 cr., Fischer, locot. 50 cr., H. R. 50 cr., T. Haneșiu, oficial 50 cr., G. Schelker, comerc. 50 cr., R. Kaess com. 50 cr., I. Németh 50 cr., N. Rozol, timar 50 cr., G. Muntean, timar 50 cr., doamna M. Marciac 50 cr., N. Șinca, paroch în Biscaria 50 cr., Fr. Widmann comerc. 50 cr., V. Sp. 40 cr., Fr. Lang 40 cr., N. N. 10 cr.

Vestminte și stofe au contribuit: doamna Aur. Vladu, doamna Rozalia I. Lazaroiu, com., Sim. Corvin, croit., doamna Maria G. Baciuc comerc., Sof. Dörner, Maria Ciurdarescu, dl Sam. Fritsch, execut. poame.

În fine me simțesc îndatorat a aduce deosebită mulțămintă publică stimabilelor doamne Aurelia Vladu și Rozalia I. Lazaroiu, pentru că au binevoit a se angagia cu colectarea de bani și vestminte și au contribuit în cea mai mare parte la succesul favorabil, ce l'am obținut, spre scopul nobil de a ajutarea tinerimea sêracă dela scoalele noastre capitale.

Orăștie, în 24 Decembre, 1888 v.

George Joandrea,
directorul scoalelor gr. or. române.

De câte ori am apelat la buna inimă, la simțul creștinesc de milosirdie al creștinilor nostri din Poiana, totdeauna am avut mulțămirea sufletească, de a vedea, că tragerea de inimă, fie pentru susținerea scoalei, ori pentru podoaba bisericii, — la creștinii nostri — pe lângă toate sarcinile vieții, încă nu s'a răcit, că dēnșii pururea cu dragă inimă din puținul lor avut jertfesc pentru scoală și sf. altar.

Astfel Duminecă în 10/12 a. c. au binevoit a contribui la procurarea unor vestminte bisericesci și a unui nou clopot următorii:

Epitropul B. Marcu 15 fl., notariul N. Ciugudean 5 fl., subscrisul 5 fl., D. Șufană 1 fl., N. Pêța 2 fl., I. Vlad 1 fl., Ioan Radu 1 fl., I. Negru 1 fl., N. Șufană 1 fl., A. Fântână 1 fl., N. Bozdog 1 fl., D. Muntean 1 fl., I. Muntean 1 fl., I. Prodan 1 fl., G. Ghișe 1 fl., G. G. Ghișe 1 fl., N. Radu 1 fl., P. Bozdog 1 fl., I. Fântână 50 cr., I. Fântână jun. 50 cr., N. Rodean 50 cr., I. Prodan sen. 50 cr., D. Șufană 50 cr., S. Lazar 20 cr., I. Branga 20 cr., C. Branga 20 cr., I. Sarachie 20 cr., A. George 20 cr., I. Toma 20 cr., I. Sarachie 10 cr. — De toți 44 fl. 80 cr.

Tuturor acestora le aduc și pe aceasta cale cea mai profundă mulțămintă.

Poiana, 23 Decembre, 1888.

În numele comitetului parochial:

N. Manegut,
paroch ca președ. comit.

Din public.

Dela comitetul de ajutorire cu Abcdare și Legendare.

În anul scolaric curent ni-au încurs 43 rugări pentru cărți, în cari ni se cer vre-o 550 Abcdare și mai pe atâtea Legendare, ba din unele locuri ne mai roagă și de alte cărți scolarice, precum gramaticii, computuri, istorii naturale, testamente etc., de și subscrisul comitet în mai multe rânduri a accentuat că e constituit numai pentru provederea celor mai miseri elevi ai scoalei poporale cu Abcdare și Legendare. — Din anul scolaric espirot însă ni-a rămas numai mica sumă de 26 fl. 12 cr. și 64 Abcdare și 2 Legendare; ear în anul curent scolaric nu ni-a încurs decât 1 fl. 50 cr. Dela dl Mihaiu Domide, direct. scol. în Sângeorgiul Năsăudului. Am distribuit însă 156 Abcdare și 29 Legendare, ear bani nu mai avem și de nu ne va mai încurge de nicăiri, suplicanții, cari n'au primit încă cărțile cerute, nice că le vor căpăta, neavând de unde le trimite. Acestea suntem liberi ale aduce la cunoștința publică, deoparte să se poată orienta suplicanții, ear de altă parte marinimoșii domni și doamne, cari sunt în stare de a contribui câte ceva pentru acest scop, se poată fi puși în plăcuta poziția de a-și mai adauge la merite, trimițându-ne câte ceva, ca să putem satisface multelor cereri, ce ne incurg din toate părțile.

Fie deci buni, după voință și putință, toți românii binevoitori a ne trimite bani, cărți, ori hârtii da valoare, și alte efecte, ce se pot preface în bani, din care apoi vom procura cărți și vom distribui elevilor miseri dela scoalele române rurale. — Ca

